

Lausunto

23.3.2021

Hallintovaliokunta

Lausuntopyyntö U 71/2020 vp

Huoltovarmuuskeskuksen asiantuntijalausunto Valtioneuvoston kirjelmään eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvystä.

Eduskunnan Hallintovaliokunta on pyytänyt Huoltovarmuuskeskukselta lausuntoa Valtioneuvoston kirjelmään eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvystä. Kiitämme mahdollisuudesta lausua aiheesta ja esitämme seuraavat huoltovarmuuden kannalta merkitykselliset huomiot kirjelmästä.

Yleisiä huomioita

Valtioneuvoston kirjelmän kohteena olevan, komission ehdottaman CER-direktiivin kantavina teemoina ovat ymmärrys uhka- ja häiriöspektrin laajuudesta ja sen tuottama tarve siirtyä fyysisistä suojatoimista yhteiskunnan häiriöttömän toiminnan varmistamiseen, eli resilienssiin. Direktiivillä tavoitellaan keinovalikoiman laajentamista pelkistä suojaustoimista elintärkeiden toimintojen jatkuvuudenhallintaa kehittäviin toimiin. Suojaustoimien ohella keskeisiksi toimiksi on nostettu mm. riskienhallinta ja toipumiskyky häiriöistä. Direktiivi kommunikoi hyvin fyysisen ja digitaalisen infrastruktuurin kytköksen, ja sen ohella myös sekä sektorirajat ylittävien keskinäisriippuvuuksien että jäsenvaltioiden rajat ylittävien keskinäisriippuvuuksien merkitystä yhteiskunnan kokonaisturvallisuudelle.

Kuten valtioneuvoston kirjelmästäkin käy ilmi, on CER- direktiiviluonnos odotettu ja suotuisa askel eteenpäin kehityspolulla, jolla EU on tunnistanut kriittisten infrastruktuurien merkityksen Euroopan toimintakyvylle. Eurooppalaisten yhteiskuntien elintärkeiden toimintojen ja niitä ylläpitävien kriittisten palvelujen, tuotannon sekä infrastruktuurin toimintavarmuuden turvaaminen yhteismitallisemmin kehittäisi yleistä kriisinkestävyyttä läpi jäsenmaiden. Ehdotetun CER- direktiivin luonne vastaa varsin hyvin suomalaista tapaa käsitellä yhteiskunnan turvallisuutta kokonaisvaltaisesti ja tunnistaen eri rakenteet, sektorit ja toimijat, joista yhteiskunnan toimintavarmuuden ylläpitäminen koostuu.

Kriittisten toimijoiden häiriönsietokyky ja suomalainen huoltovarmuusmalli

Valtioneuvoston kirjelmässä todetaan komission antaman direktiiviluonnoksen olevan osin lähtökohdiltaan ja periaatteiltaan erilainen kuin suomalaisen huoltovarmuusjärjestelmän. Lisäksi todetaan, ettei huoltovarmuusmallillemme löydy suoraa vastinetta EU:sta. Tämä pitää paikkansa, sillä huoltovarmuus on suomalainen malli, joka on luotu suomalaisen yhteiskunnan tarpeisiin. Huoltovarmuudelle valitulle englanninkieliselle termille, security of supply, löytyy kuitenkin vastine, mutta se on merkityssisällöltään paljon kapeampi, erityisesti toimitusvarmuutta tarkoittava termi. Koska termit vaihtelevat sekä maittain että EU-tasolla, on niiden merkityssisällön ja luonteen ymmärtäminen tärkeää. Huoltovarmuudella, CER-direktiivillä ja siinä

kuvatulla häiriönsietokyvyllä, eli resilienssillä, on sama tavoite; yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja ylläpitävien palvelujen ja infrastruktuurin mahdollisimman häiriötöntä toiminta.

Kansallisen huoltovarmuuden perustehtävä, toimijat ja vastuut säädetään laissa 1390/1992 huoltovarmuuden turvaamisesta. Huoltovarmuustyön ohjausta täydentää valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista, joka on luonteeltaan toistaiseksi voimassa oleva, strategisen tason asiakirja, joka määrittää huoltovarmuustyön kansalliset tavoitteet. Sen voidaan siis katsoa sovitettavan lakia aikaan ja ympäröiviin olosuhteisiin. Näiden lisäksi huoltovarmuustyössä huomioidaan myös esimerkiksi turva- ja velvoitevarastolait, sektorikohtainen lainsäädäntö, laki ulkomaalaisten yritystojen seurannasta sekä valmiuslaki.

Vaikka valtioneuvoston kirjelmässä todetaan, ettei Suomessa ole tällä hetkellä määritelty kansallista kriittistä infrastruktuuria, kriittisiä sektoreita tai toimijoita lainsäädännön tasolla, tunnustetaan siinä kuitenkin useita yhteensovittamisen tarpeita huoltovarmuusmallin kanssa. Olemassa olevan huoltovarmuuden säädöspohjan yleisen yhteensovittamisen lisäksi CER-direktiivin sisällössä on elementtejä, joiden suhde huoltovarmuusmalliin tulee erityisesti määritellä.

CER- direktiivin sisällön keskeisin eroavaisuus suomalaisesta huoltovarmuusmallista on toisistaan poikkeava määritelmä oleellisista sektoreista. CER- direktiivi kattaa 10 sektoria, jotka Suomen näkökulmasta asettuvat yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ja huoltovarmuuden turvaamiseksi tunnistettujen sektorien sekä poolitoimialojen väliin. Ainoastaan kahdella näistä; julkishallinto ja avaruus, ei löydy suoraa kytköstä huoltovarmuuden kannalta keskeisiksi katsottuista sektoreista ja toimialoista. Huoltovarmuuden kannalta kriittiset sektorit ja toimialat määritellään aiemmin mainitussa valtioneuvoston päätöksessä. Sen rooli on hyvin samankaltainen kuin CER- direktiivin 3. artiklassa kuvattu kansallinen strategia kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvyn vahvistamiseksi.

CER- direktiivin 5. artiklassa kuvattu jäsenvaltioiden velvoite tunnistaa kriittiset toimijat direktiivin määrittämiltä toimialoilta resonoi Huoltovarmuusorganisaation sektori- ja poolikokoonpanoa direktiivin kahdeksan sektorin kohdalla. Laki huoltovarmuuden turvaamisesta 1390/1992 säättää huoltovarmuudelle kriittisten sektoreiden tai poolien toimialoilta tunnistettujen toimijoiden osallistumisen perustuvan vapaaehtoisuuteen, kun taas CER-direktiivi esittää tunnistetuille kriittisille toimijoille erillisiä velvoitteita. Tämä on direktiivin toinen merkittävä poikkeavuus huoltovarmuusmalliin.

Muuta huomionarvoista

CER- direktiivin esittämien jäsenvaltioille asetettujen velvoitteiden täyttämisen arvioidaan edellyttävän uudenlaisten kyvykkyuksien kehittämistä toimivaltaiselle viranomaiselle. Toimivaltaiselle viranomaiselle esitetty valvontarooli liittyy kriittisten entiteettien riskiarvioihin ja kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvyn kehittämisen ohjaaminen sekä valvontakäynnit edellyttävät osaamista mm. riskienhallinnan, toiminnanohjauksen, laadunhallinnan aloilla, jotta ohjaus- ja valvontakyvykkyys toteutuvat.

CER- direktiivin asettamat velvoitteet vaativat raportointia jäsenvaltioiden sisällä, jäsenvaltioiden välillä ja jäsenvaltioiden sekä komission välillä. Koska raportoitava tieto koskee yhteiskunnan turvallisuutta ja toimintavarmuutta, on niiden asianmukainen suojaaminen ensisijaisen tärkeää niin jäsenvaltioissa kuin komissiossakin.